

УДК 657:336.7

Шевря Я.В.
к.е.н., доцент
доцент кафедри обліку і аудиту
ДВНЗ “Ужгородський національний університет”
м. Ужгород, Україна

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА СКЛАДОВА АКТИВІВ ЯК ОСНОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В сучасних умовах глобалізації економічних процесів та економіки України, у зоні ризику можливих втрат у ринковому середовищі знаходиться більшість підприємств. За своєю сутністю ризик підприємницької діяльності - це усвідомлена можливість небезпеки виникнення непередбачених втрат очікуваного прибутку, активів, майна, грошей через випадкові зміни умов економічної діяльності, несприятливі обставини, події. Тому важливо вчасно передбачати ризики, аналізувати причини небажаного розвитку подій, враховувати попередній негативний досвід, постійно коригувати систему господарських операцій, зокрема активів з метою зменшення небажаних втрат і максимізації фінансового результату у процесі управління. Виходячи з цього, актуальним є розвиток облікової науки та аналітичної практики в умовах зміни особливостей діяльності підприємств в системі ризиків, удосконаленням моделей і систем прийняття управлінських рішень, оскільки облікова система є основою інформаційного забезпечення управління підприємством.

У зарубіжній практиці, на відміну від України, управління активами в системі ризиків використовується вже давно. Питанням обліково-аналітичного забезпечення управління ризиками на основі активів підприємства приділяли увагу І.О. Бланк, К.П. Боримська, І.М. Вигівська, Л.В. Гнилицька, О.М. Гончаренко, З.В. Гуцайлюк, І.Л. Грабчук, Г.О. Дорошенко, О.П. Дріга, О.О. Зеленіна, І.А. Панченко, К.О. Петрова, О.В. Фоміна та ін.

В сучасних умовах господарювання можна констатувати чітку залежність розвитку системи обліково-аналітичного забезпечення управління від зміни підходів до управління різними сферами господарської діяльності підприємства. Одним із прикладів такої взаємодії є широке запровадження теорії ризиків в обліково-аналітичних дослідженнях, основною метою яких є формування методики їх облікової оцінки, встановлення рівня впливу на фінансові результати діяльності підприємства та створення інформаційних передумов для розробки комплексу заходів із підвищення ефективності управління ризиками для їх мінімізації на підприємстві.

Оскільки система обліково-аналітичного забезпечення є основним джерелом інформації для прийняття управлінських рішень та ризик-менеджменту на підприємстві, доцільним є використання її засобів як інструменту для управління ризиками. Управління в даному випадку можна

розуміти як процес інформаційного забезпечення та інформаційної підтримки заходів із мінімізації ризиків (страхування, хеджування, диверсифікації тощо), так і безпосереднє управління ризиками шляхом застосування бухгалтерського інструментарію (професійного судження, облікової політики, політики управління активами, особливостей формування фінансової звітності тощо). В системі обліково-аналітичного забезпечення управління ризиками можна виокремити три основні складові:

1) створення можливості для безпечного фінансування господарської діяльності [1];

2) підвищення ліквідності активу балансу підприємства та забезпечення відповідності вимогам різних груп зовнішніх користувачів;

3) розподіл ризиків (шляхом їх диверсифікації), між різними видами активів на активи з низьким рівнем ризику в процесі управління діяльністю підприємства.

У цілому розуміння таких складових дає змогу забезпечити підприємство від ризику банкрутства, тобто від неможливості погасити свої зобов'язання перед кредиторами, та підвищити показники ефективності використання капіталу підприємства. Тому особливо важливу роль у процесі здійснення диверсифікації активів має обліково-аналітична система, яка є засобом обґрунтування необхідності її здійснення та інформаційної підтримки її проведення, з одного боку, та інструментом визначення ефективності її проведення та аналізу досягнення поставлених перед нею цілей, з іншого боку.

Як показує дослідження, на сьогодні зовсім незначна увага приділена ролі бухгалтерського обліку та економічного аналізу активів в системі управління ризиками. На нашу думку, для вирішення цієї проблеми слід виділити такі напрями обліково-аналітичного забезпечення управління активами в системі управління ризиками:

– надання достовірної інформації про активи, які залучені у процесі диверсифікації ризиків, так і про активи, що не містять ознак ризику, та облікова підтримка процесу їх відокремлення від інших активів на основі формування необхідних синтетичних рахунків та аналітичних розрізів (необхідно уточнити класи рахунків активів, до яких активи, у межах диверсифікації, мають бути віднесені. Клас рахунку слід визначати залежно від облікової класифікації активів, які включені в процес диверсифікації ризиків;

– облікове відображення ризиків та наслідків процесу трансформації активів в залежності від ступеня їх ліквідності за допомогою різних варіантів (продажу, фінансування, дольової участі, оренди тощо);

– відображення в обліковій системі фактів господарської діяльності, пов'язаних із диверсифікацією активів та усіма ризиками, що їх супроводжують на підприємстві [2, 3];

– застосування інструментарію бухгалтерського резервування, що дає змогу формувати резерви для забезпечення непередбачуваних ризиків, які притаманні окремим елементам активів залежно від специфіки діяльності підприємства (дебіторська заборгованість, інвестиційна нерухомість, основні

засоби, гудвіл, запаси тощо);

– оцінка ймовірності втрати економічних вигід активами підприємства, як об'єктом бухгалтерського обліку у межах диверсифікації під впливом ризиків;

– відображення на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності інформації ризику, диверсифікацію ризиків, що містять активи та наслідки їх впливу на показники фінансово-господарської діяльності підприємства.

– здійсненні аналізу можливих ризиків в системі управління активами та потреб підприємства у диверсифікації з метою обґрунтування ефективних управлінських рішень;

– застосуванні аналітичного інструментарію в процесі тактичного та стратегічного планування притаманних ризиків і реалізації їх диверсифікації;

– проведенні аналізу якості активів, які можуть містити у собі ризики [4];

– обґрунтуванні переваг диверсифікації активів в системі управління ризиками для появи можливостей додаткового надходження майбутніх економічних вигод чи зниження ризику їх вибуття в процесі підвищення поточної ліквідності та інвестиційної привабливості підприємства.

Розвиток ринкових відносин в умовах глобалізації економіки характеризується появою нових методів управління ризиками на підприємстві, одним із яких є диверсифікація активів, що формує перед обліково-аналітичною системою підприємства нові напрями подальшого вдосконалення. Ефективність здійснення будь-яких господарських операцій, що пов'язані з активами підприємства залежить від правильно прийнятих рішень і містить у собі ризики, процес формування інформації про які відбувається на основі аналізу значних обсягів інформації, основним джерелом якої виступає обліково-аналітична система підприємства.

Отже, в сучасних умовах глобалізації потребує подальшого вдосконалення теоретико-методологічний інструментарій та організація бухгалтерського обліку і економічного аналізу активів у системі управління ризиками у світлі появи нових видів ризиків з урахуванням специфіки діяльності підприємства.

Список використаних інформаційних джерел

1. Гнилицька Л.В. Бухгалтерський облік як інструмент управління ризиками підприємницької діяльності / Л.В. Гнилицька // Фінанси України. - 2014. - № 3. - С. 114-125.

2. Дорошенко Г.О. Механізми мінімізації ризиків при диверсифікації активів / Г.О. Дорошенко // Вісник економіки транспорту і промисловості. - 2013. - № 42. - С. 283-287.

3. Дріга О.П. Диверсифікація активів: особливості механізму здійснення та облікового відображення / О.П. Дріга // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. пр.; гол. ред. Ю.Ю. Туниця. - 2015. - Вип. 25.7. - С. 182-188.

4. Солдатова А.О. Факторинг и секьюритизация финансовых активов / А.О. Солдатова. - М.: ВШЭ, 2013. - 608 с.